

บทที่ ๘ ชะตาชีวิต

ความเข้าใจในวิถีชีวิตแห่งการเป็นมนุษย์หรือชะตาชีวิตของมนุษย์เป็นพื้นฐานการกระทำ การแสดงออกต่างๆ ที่สำคัญคือเมื่อมนุษย์กระทำสิ่งใดก็ตามสิ่งที่เกิดตามมาคือ ความรู้สึกเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด เหตุนี้ทุกศาสนาจึงมีคำสอนเกี่ยวกับชะตาชีวิตของมนุษย์ว่าควรดำเนินไปอย่างไร ซึ่งจัดว่าเป็นมาตรฐานทางความคิดในการตัดสินคุณค่าความดี ความชั่ว ดังนั้นการศึกษาเปรียบเทียบถึงคำสอนเรื่องชะตาชีวิต จึงนับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในบทนี้จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ที่เรื่อง บาป ความรอด ความทุกข์ ความสุข ในหลักคำสอนของ ๔ ศาสนาที่สำคัญ คือ ฮินดู พุทธ คริสต์และอิสลาม

๘.๑ ความบาป

บาปเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจมนุษย์เมื่อกระทำความผิดและความบาปนี้เองเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ต้องพบกับความทุกข์อยู่เสมอซึ่งคำสอนในแต่ศาสนามีดังนี้

๘.๑.๑ บาปในศาสนาฮินดู

บาปเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ สิ่งที่ทำให้มนุษย์กระทำบาปนั้น พระกฤษณะตรัสไว้ว่า“มันเป็นกาม มันเป็นโกรธ อันเกิดจากคุณเคียดระหะ”^๒ จากความทะยานอยากในกามและความโกรธนี้มนุษย์จึงกระทำบาปมากมาย ได้แก่ การฆ่าพรหมณ์ การเด็กที่ยังไม่เกิด การขโมยทองคำ การร่วมประเวณีกับผู้ทรงศีล ฯลฯ จัดว่าเป็นบาปที่รุนแรง นอกจากนี้มักตีมสุรา เขียนติสตรี เล่นการพนัน ฯลฯ ถือว่าเป็นบาปเล็กน้อย

ความบาปดังกล่าวนี้มนุษย์ได้กระทำด้วยตนเอง แต่บาปอาจเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ไม่กระทำตามคำสอนหรือพิธีกรรมทางศาสนาอีก เช่น การไม่บูชาเทพเจ้า ทั้งนี้ เพราะถือว่าการที่มนุษย์ไม่ปฏิบัติต่อเทพเจ้าด้วยการบวงสรวง ก็คือผู้ที่ไม่เชื่อฟังเทพเจ้า ถือว่าเป็นบาปอย่างยิ่ง

๘.๑.๒ บาบในศาสนาพุทธ

บาป คือความต่ำทรามหรือ การที่มีสภาวะจิตเลวลง มีลักษณะให้ถึงทุกคติ (สิ่งที่ทำให้ตกไปในที่ชั่ว) ความหมายที่ใช้กันทั่วไป เช่น ความเลว ไม่ดีไม่งาม ฯลฯ สิ่งที่ทำให้เกิดความบาปขึ้นก็คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ซึ่งอยู่ในจิตใจมนุษย์ คำที่ใช้เรียก บาป มีหลายคำด้วยกัน ดังนี้

๑. บาป คือ การให้ถึงความพินาศ ให้ถึงคติชั่ว
๒. กัมภิส คือ การให้ถูกลงโทษ ถูกจองจำ
๓. เวร คือ ทำให้เกียดขัง
๔. อม คือ ทำให้เศร้า ไม่สดชื่นแจ่มใส ทำให้เจ็บปวดใจ
๕. ทุจริต คือ ประพฤติชั่วทางกาย วาจา ใจ
๖. ทุกกฏ คือ ทำชั่วทางกาย วาจา ใจ
๗. อปฺปญฺญ คือ หมดบุญ ไม่บริสุทธิ์
๘. อกุศล คือ เสียหาย หมดดี
๙. กัณหะ คือ ทำลายความสุข ถูกรังเกียจ
๑๐. อาคฺ คือ ทำให้ชุ่นเคือง ทำให้เป็นคนร้ายกาจ

๘.๑.๓ บาบในศาสนาคริสต์

บาปในศาสนาคริสต์เกิดจากการที่มนุษย์ไม่เชื่อฟังพระเจ้า ซึ่งอาดัมกับอีวาได้ก่อกวนและกลายเป็นบาปกำเนิดซึ่งมีติดตัวมนุษย์ทุกคน บาปจึงเป็นธรรมชาติที่อยู่ในจิตใจมนุษย์ทุกคน บาปจะเป็นสิ่งที่สั่งให้มนุษย์กระทำชั่วและมนุษย์ก็กระทำตามเสมอ ความบาปที่สำคัญคือความห่างเหินจากพระเจ้า บาปเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์กระทำความชั่วและเมื่อมนุษย์กระทำความชั่วมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้ายิ่งห่างเหินและนั่นคือความบาปอย่างร้ายแรง

ธรรมชาติบาปของมนุษย์นั้น คือ ความเห็นแก่ตัว การยกตัวเองเป็นใหญ่กว่าพระเจ้า การดูหมิ่นพระเจ้า ซึ่งมีอยู่ในมนุษย์ ๓ ประเภท คือ

๑. คนชั่ว หมายถึง การทำความชั่วตลอดเวลา เนื่องมาจากบาปที่อยู่ในใจ

๒. คนดี หมายถึง คนที่ดีด้วยการแสดงออกจากอาการภายนอก แต่ในใจยังมีความชั่วอยู่ เป็นพวกทำดีบังหน้า

๓. คนถือศาสนา หมายถึง คนดีที่ประพฤติตามพระบัญญัติ ตามคำสอน แต่มักอวดว่าตนเองดีกว่าผู้อื่น

๘.๑.๔ บาปในศาสนาอิสลาม

บาปในศาสนาอิสลาม คือ การไม่ทำตามหรือฝ่าฝืนคำสั่งของอัลเลาะห์ และบาปหนักสุดที่เรียกว่า “ชิร์ก”(Shirk) คือ การนำเอาสิ่งอื่นหรือคนอื่นไปเทียบกับพระเจ้า” ความบาปนี้ไม่ได้กำหนดจากการกระทำทางร่างกาย แต่อยู่ที่เจตนาเป็นหลัก และเจตนาตัวเองเป็นเครื่องตัดสินการกระทำว่าดีหรือชั่ว เจตนาที่ทำให้เกิดความบาปขึ้นนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ ๒ ประการ คือ

๑. บรรลุนิติภาวะทางศาสนา

๒. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์

ดังนั้นการที่มุสลิมไม่กระทำตามหลักสำคัญทางศาสนาหรือทำตามกฎที่วางไว้ซึ่งกฎนี้คือ คำสั่ง เช่น ต้องทำละหมาด บริจาคทาน ฯลฯ ถ้าบุคคลใดไม่กระทำนั้นคือบาป (มุสลิมไม่มีบาปกำเนิด)

ตารางเปรียบเทียบความบาป

ศาสนา	ฮินดู	พุทธ	คริสต์	อิสลาม
หัวข้อ				
ความหมาย	ความเศร้าหมอง	ความไม่สดชื่น	ความห่างเหินจากพระเจ้า	การไม่ปฏิบัติตามกฎของอัลเลาะห์
ที่มาของบาป	กามและความโกรธ	โลก โกรธ หลง	-บาปกำเนิด -การกระทำ	เจตนาแห่งการทำชั่ว

๘.๒ ความทุกข์

ความทุกข์เป็นปัญหาใหญ่ของมนุษย์ทุกคน เป็นสภาวะที่มนุษย์ไม่ต้องการจะได้พบ แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากอย่างยิ่ง

๘.๒.๑ ความทุกข์ในศาสนาฮินดู

ความทุกข์ในศาสนาฮินดูนั้น คือ มายาที่เกิดขึ้นกับตัวมนุษย์ มีอยู่ ๓ แบบ คือ

ก. อาชยาตมิกะ หมายถึง ความทุกข์ทางกายและทางอารมณ์ ซึ่งมีสาเหตุมาจากธรรมชาติภายในร่างกาย

ข. อาธิเภทิกะ หมายถึง ความทุกข์ทางกายและทางอารมณ์ ซึ่งมีสาเหตุมาจากธรรมชาติภายนอกในร่างกาย

ง. อาธิทวิกะ หมายถึง ความทุกข์ทางกายและทางอารมณ์ ซึ่งมีสาเหตุมาจากสิ่งเหนือธรรมชาติและสิ่งภายนอกในร่างกาย

ความทุกข์ทั้งสามนี้ มาจากกรรมที่ตนเองได้กระทำไว้ ๓ ประการ คือ

๑. สัจจิตกรรม คือ กรรมที่สะสมมาในอดีต

๒. พรารัทกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาตินี้

๓. อาคมิกกรรม คือ กรรมในอดีตและปัจจุบัน

ในกรรมต่างๆ นั้นจะมีศรัทธา ๓ ประการ อย่างน้อยหนึ่งอย่างเกิดขึ้นด้วยเสมอ คือ

๑. ศรัทธาเทพเจ้า (สัตวะ) คือ ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นสุขเป็นพื้นฐานแห่งความดี

๒. ศรัทธายักษ์และรากษส (รชชะ) คือ ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นสุขที่เจือปนด้วยความเศร้าหมอง

๓. ศรัทธาฝูงเปรตและภูตผีทั้งหลาย (ตมะ) คือ ความรู้สึกที่มีตมนเป็นพื้นฐานของความรู้สึกเฉยๆ

สิ่งปรากฏทั้งหมดที่มนุษย์รับรู้ นั้น เป็นมายาซึ่งเป็นผลจากกรรม เช่น

ความสว่างและความร้อน เป็นมายาของดวงอาทิตย์

ความเย็น เป็นมายาของหิมะ

การมองเห็น เป็นมายาของดวงตา ฯลฯ

อย่างไรก็ตามความทุกข์ที่เกิดขึ้นนั้น ชาวฮินดูเชื่อว่าเป็นเพียงมายาซึ่งเกิดจากปรมาตมันเช่นเดียวกับความสุข มายาที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่

๑. ปัญญา
๒. ตรัสรู้
๓. ความไม่หลง
๔. ชันติ
๕. ความจริง
๖. การข่มอินทรีย์ภายนอก
๗. การข่มอินทรีย์ภายใน
๘. สุข คือ ความสบายกาย สบายใจ
๙. ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ
๑๐. ความมี ความเป็น
๑๑. ความไม่มี ไม่เป็น
๑๒. ความกลัว
๑๓. ความไม่กลัว
๑๔. ความไม่เบียดเบียน
๑๕. ความสม่ำเสมอ
๑๖. ความยินดีด้วยของมีอยู่
๑๗. ธรรมเป็นเครื่องเผากิเลส
๑๘. การให้
๑๙. ความรุ่งเรือง
๒๐. ความไม่รุ่งเรือง

มายาเหล่านี้ มีสภาวะที่ปราศจากสัมปชัญญะ ตรงกันข้ามกับพรหมัน ถ้าพรหมันเป็นความสุข มายาก็คือความทุกข์นั่นเอง ความทุกข์และปัญหาต่างๆ ของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นกับความหลงในมายา ความชั่วและความหลงผิดในอวิชชา ซึ่งที่จริงแล้วสิ่งเหล่านี้ล้วนจอมปลอมทั้งสิ้น เมื่อใดที่มนุษย์ไม่หลงติดกับมายาก็จะได้พบกับความสุขสูงสุด ในศรีมัททกวัฑคีตากล่าวถึงคนที่มีความทุกข์ก็เพราะว่ายังติดอยู่ในสิ่งต่างๆ ดังข้อความว่า “สำหรับผู้ซึ่งขังอยู่ในเครื่องอุปโภค บริโภคมีจิตอันคำสอนนั้นครอบงำแล้ว พุทธิอันมันคงย่อมน่าไม่ถึงลงสู่สมาธิได้”

ดังนั้นแล้ว ผู้ที่พบกับความทุกข์จึงเป็นเพียงบุคคลผู้หลงมกมายอยู่กับมายา เท่านั้น
อีกทั้งถูกมายาห่อหุ้มความจริงไว้ จึงทำให้ห่างไกลจากพรหมัน ดังคำกล่าวที่ว่า
“อาดมาถูกมายาแห่งโยคะหุ้มไว้แล้วไม่สำแดงให้ปรากฏแห่งสรรพ สัตว์โลกนี้เป็นผู้
มกมายจึงไม่รู้จักอาดมา”^๖

๘.๒.๒ ความทุกข์ในพุทธศาสนา

พุทธศาสนาให้ความหมายของความทุกข์ไว้ ๒ ลักษณะ คือ

ก. ทุกข์ มาจากคำว่า ทุ แปลว่า ยาก และ ขม(ชะ-มะ) แปลว่า
ทน หมายถึง ความทนได้ยาก

ข. ทุกข์ มาจากคำว่า ทุ แปลว่า นำเกลียด และ ข(ชะ) แปลว่า
ว่างเปล่า หมายถึง ภาวะที่ตัวเราไม่ปรารถนา ไร้แก่นสาร

ดังนั้น ความทุกข์จึงหมายถึง

๑. ภาวะที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ทำให้สรรพสิ่งไม่สามารถรักษา
สภาพเดิมไว้ได้ ในที่นี้หมายถึง ร่างกาย

๒. ภาวะที่บีบคั้นจิตใจ ก่อให้เกิดผลคือความเร่าร้อน ความหวาดวิตก
ความกังวล ฯลฯ

พุทธศาสนาได้แบ่งความทุกข์ออกเป็น ๑๑ ประเภท คือ

๑. การเกิดเป็นทุกข์ เนื่องจากการก้าวลงสู่ครรภ์ เพราะการเกิดในครรภ์
นั้นเป็นสถานที่ๆ คับแคบ มีดมน เต็มไปด้วยกลิ่นเหม็นอันเกิดจากซากสัตว์ที่มารดา
กินเข้าไป

เป็นทุกข์เนื่องจากอยู่ในครรภ์ เพราะเมื่อมารดาตีมน้ำเย็นก็รู้สึกเย็นไปด้วย
เมื่อมารดาตีมน้ำร้อนก็จะร้อนไปด้วย อีกทั้งเจ็บปวดด้วยของมีรสจัด เช่น เปรี้ยว
เผ็ด เค็ม

เป็นทุกข์เนื่องจากครรภ์วิบัติ คือ ถึงเวลาคลอดแล้วไม่ได้คลอด ต้องทนอดอยู่
อยู่ในครรภ์เพื่อรอหมอมาทาคลอด

เป็นทุกข์เพราะการคลอด คือ ถูกกลมเบ่งออกมา ให้ออกจากช่องเล็กถูก
บีบคั้นด้วยอุ้งเชิงการ

เป็นทุกข์เพราะออกจากครรภ์ คือ ถูกจับยกเพื่อชำระสิ่งสกปรก จากนั้นก็
เจ็บปวดด้วยการถูกใช้ผ้าเช็ด เปรียบเหมือนถูกแทงด้วยเข็ม

๒. ความซราเป็นความทุกข์ที่ต้องแก้ ซึ่งบุคคลไม่ต้องการเป็น ต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากความซราและตั้งข้อรังเกียจ ซึ่งก็คือความทุกข์ อันเนื่องมาจากความกลัวที่จะแก่ พระพุทธเจ้าอธิบายความแก่ไว้ว่า “ก็ซราเป็นไฉน ความแก่ ภาวะของความแก่ พันหลุด ผมหงอก หน้เป็นเกลียว ความเสื่อมแห่งอายุ ความแก่หง่อมของอินทรีย์ในหมู่มสัตว์ ของเหล่าสัตว์นั้นๆ อันนี้เรียกความซรา”

๓. ความตายทำให้คนทุกข์ เพราะต้องวิตกกังวลถึงอนาคตข้างหน้า ต้องระลึกรถึงคนอันเป็นที่รักอยู่ข้างหลัง ต้องฝันใจตาย จำใจตาย

๔. ความโศก(โศกะ) หมายถึง อากาที่จิตเศร้าหมอง ไม่สดชื่น ส่งผลให้หน้าตาหมองคล้ำ ปราศจากสง่าราศรี ชบเซา ไม่พูดจา ร้องไห้ร้องไห้ ทานอาหารได้น้อย พระพุทธเจ้าอธิบายภาวะของความโศกไว้ว่า “ความแห้งใจ กิริยาที่แห้งใจ ภาวะของบุคคลผู้แห้งใจ ความแห้งผาก ณ ภายใน”

๕. ความคร่ำครวญ (ปริเทวะ) หมายถึง ความที่ต้องรำพัน เพื่อหา ร้องไห้

๖. ความทุกข์กาย หมายถึง ความลำบากกาย ไม่สำราญทางกาย

๗. ความทุกข์ใจ หมายถึง ความไม่สบายใจอันเกิดจากการกระทบกระทั่งภายในใจ

๘. ความคับแค้นใจ (อุปายาสะ) หมายถึง การที่จิตใจถูกบีบคั้นอย่างแรงเนื่องมาจาก ความโลภ ความโกรธ ความหลง

๙. ความต้องประสพกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก หมายถึง การได้พบกับสิ่งที่ตนเองไม่ชอบ ไม่พอใจ

๑๐. ความพรัดพรากจากสิ่งที่ตนเองรัก หมายถึง การสูญเสียในสิ่งที่ตนเองรัก

๑๑. ความปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่ได้ตามที่ใจปรารถนา

ทั้ง ๑๑ อย่างนี้คือความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ สามารถรวมให้เหลือได้เพียง ๒ ประการ คือ ความทุกข์ทางกายและความทุกข์ทางใจ การที่มนุษย์ต้องทุกข์อยู่ นี้ ก็เนื่องมาจากการยึดมั่นในขันธ ๕ คือ ความยึดมั่นในตัวของตนเอง

การเกิดขึ้นของความทุกข์นั้น บุคคลโดยทั่วไปมักคิดว่าเกิดจากความยากจน ความเจ็บป่วย ความโง่เขลา แต่ความจริงแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงปลายเหตุ มิใช่สาเหตุที่แท้จริง สาเหตุที่แท้จริงนั้นคือ ตัณหา หมายถึง ความดิ้นรน ทยานอยาก ซึ่งมี ๒ ประเภท คือ กามวัตถุและกิเลสกาม

๑. กามวัตถุ หมายถึง ที่ตั้งแห่งกาม สื่อให้เกิดกาม หรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดกาม ซึ่งอยู่ภายนอกตัวเรา ก่อให้เกิดความดิ้นรนพยายามอยากในกามคุณ ๕ คือ

ก. รูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ ซึ่งนำปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ นำรัก ประกอบด้วยกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด

ข. เสียงที่พึงรู้แจ้งได้ด้วยหู ซึ่งนำปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ นำรัก ประกอบด้วยกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด

ค. กลิ่นที่พึงรู้แจ้งได้ด้วยจมูกซึ่งนำปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ นำรัก ประกอบด้วยกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด

ง. รสที่พึงรู้แจ้งด้วยลิ้น ซึ่งนำปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ นำรัก ประกอบด้วยกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด

จ. โผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกายซึ่งนำปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ นำรัก ประกอบด้วยกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด

๒. กิเลสกาม หมายถึง ความใคร่ที่อยู่ในใจ ประกอบด้วย

ก. ภาวตัณหา คือ ความพยายามอยากที่จะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่พึงพอใจในสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่

ข. วิภวตัณหา คือ ความพยายามอยากที่จะไม่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นความอยากในทางที่จะผลักดันให้พ้นจากตัวเอง เนื่องจากตัวเองรู้สึกอึดอัด เบื่อ ฯลฯ

๘.๒.๓ ความทุกข์ในศาสนาคริสต์

ความทุกข์ หมายถึง ความเดือดร้อน ความเจ็บปวด ความผิดหวัง ความคับแค้นใจ ฯลฯ ซึ่งภาวะดังกล่าวเกิดขึ้นกับบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อร่างกายเกิดความเจ็บปวด จิตใจก็ยิ่งเจ็บปวดตามไปด้วย

ในพระคัมภีร์ไบเบิลกล่าวถึงความทุกข์ไว้มากมาย ซึ่งพอที่จะแบ่งตามสาเหตุได้ดังนี้

๑. ความทุกข์เนื่องจากความกลัวตาย
๒. ความทุกข์เนื่องจากความรัก ความเป็นห่วง
๓. ความทุกข์เนื่องมาจากไม่มีบุตรที่จะสืบสกุล
๔. ความทุกข์ที่เกิดจากการถูกข่มเหงรังแก

๕. ความทุกข์เนื่องมาจากได้รับการดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม
๖. ความทุกข์ เนื่องมาจากต้องพลัดพรากจากสิ่งที่ตนเองรักและ

ปรารถนา

๗. ความทุกข์เนื่องมาจากความโลภ
๘. ความทุกข์เนื่องมาจากความยากจน
๙. ความทุกข์เนื่องมาจากความหิวโหยและกระหาย
๑๐. ความทุกข์เพราะพระคริสต์^{๑๑}
๑๑. ความทุกข์เนื่องมาจากความหวังใยในทรัพย์สมบัติ
๑๒. ความทุกข์เนื่องมาจากอ้างอ้างว่าแห้วและถูกทอดทิ้ง
๑๓. ความทุกข์เนื่องมาจากการที่พระเจ้าทดสอบมนุษย์^{๑๒}
๑๔. ความทุกข์ เนื่องมาจากการที่พระเจ้าต้องการปรับปรุงนิสัยของ

มนุษย์ เพื่อให้มนุษย์มีศรัทธาต่อพระองค์

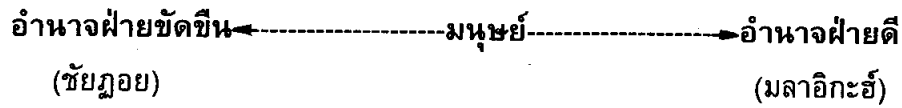
๑๕. ความทุกข์เนื่องมาจากถูกคุมขังและขาดเสรีภาพ
๑๖. ความทุกข์เนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บ
๑๗. ความทุกข์เนื่องมาจากผีเข้า
๑๘. ความทุกข์เนื่องมาจากการถูกลงโทษบาป

ความทุกข์ทั้งหมดนี้ ก็เนื่องมาจากความบาป(Sin) ที่อาดัมกับอีวาได้ล่วงละเมิดบัญญัติของพระเจ้าและบาปนั้นสืบเนื่องมาถึงมนุษย์ปัจจุบัน

๘.๒.๔ ความทุกข์ในศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามสอนให้บุคคลมีความเชื่อมั่นและความเคารพนับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ อัลเลาะห์และห้ามบุคคลสร้างรูปเคารพใดๆ หรือยกย่องบุคคลใดเท่าเทียมกับพระเจ้า ถ้ากระทำเช่นนั้นถือว่าเป็นบาปอย่างยิ่งและจะต้องได้รับโทษอย่างแสนสาหัส ส่วนผู้ที่เคารพและนับถือในองค์อัลเลาะห์ก็จะได้รับความสุข ดังข้อความในอัลกุรอานว่า “ผู้ใดประพฤติกความดีงามหนึ่ง แน่นอนความดีนั้นย่อมเป็นคุณแก่ตัวเขาเอง และผู้ใดประพฤติชั่ว ความชั่วนั้นก็จะสนองแก่ตัวเขาเอง แล้วหลังจากนั้นพวกเจ้าก็ต้องถูกนำตัวกลับคืนสู่อ้อมอกบิดาของพวกเจ้า(เพื่อรอรับการพิจารณา)”^{๑๓}

ความทุกข์และความสุขของศาสนาอิสลาม จึงเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งถูกอำนาจ ๒ ฝ่ายแนะนำ ฝ่ายดี คือ มลาอิกะฮ์หรือเทวทูต ซึ่งคอยแนะนำในทางที่ดี และอำนาจฝ่ายชั่วคือ ชัยฏอญ หรือมาร ซึ่งคอยชักจูงให้กระทำในทางที่ชั่ว ให้ห่างไกลจากพระเจ้า

เมื่อมนุษย์เลือกทางใดทางหนึ่ง คือ ฝ่ายชั่วพระเจ้าจะลงโทษ หรือฝ่ายดีพระเจ้าจะประทานความสุข

สาเหตุของความทุกข์ในศาสนาอิสลามพอที่จะแบ่งได้ดังนี้

๑. พระเจ้าประทานเพื่อให้มนุษย์ได้รู้จักกับความทุกข์ทรมาน ความเจ็บปวด เพราะในวันข้างหน้ามนุษย์จะได้พบกับความทุกข์ที่ยิ่งใหญ่กว่าอีก

๒. พระเจ้าลงโทษการกระทำของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะมนุษย์ได้กระทำผิดและฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้า คือ

ก. ไม่กระทำในสิ่งที่ถูกใช้ให้กระทำ

ข. กระทำในสิ่งที่ต้องห้าม

ทั้งสองประการนี้คือความชั่ว(มุงการ) เพราะพระเจ้าห้าม ด้วยเหตุที่มนุษย์ฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้า ความเสื่อมโทรมได้ปรากฏขึ้นแล้วในภาคพื้นดินและภาคพื้นทะเล เพราะการพากเพียรไว้โดยฝีมือของมนุษย์เอง เพื่อพระองค์จะได้ให้พวกเขาลิ้มรส (ของการลงโทษจาก)สิ่งที่พวกเขาได้ปฏิบัติไว้ เพื่อพวกเขาจะได้กลับคืน(สู่พระองค์) “และเพื่อการลงโทษพวกสลับทั้งชายและหญิง ซึ่งพวกที่มีทัศนคติอันเลวร้ายต่ออัลเลาะห์ พวกเขาจะต้องประสบกับกาลเวลาแห่งความเลวร้ายที่หมุนมาหา (นั่นคือการลงโทษและทำลายล้าง) และอัลเลาะห์ทรงพิโรธพวกเขา ทรงสาปแช่งพวกเขาและทรงเตรียมนรกยะฮัมม์ไว้ให้พวกเขา และมันเป็นนรกอันเลวร้ายยิ่งนัก”

๓. พระเจ้าทดสอบศักยภาพของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์มีความศรัทธาอย่างมั่นคง ดังที่อัลเลาะห์ตรัสว่า “เราได้บันดาลบางส่วนของพวกเขาให้เป็นข้อทดสอบสำหรับอีกบางส่วน(ให้บางคนมั่งมี บางคนยากจน เพื่อทดสอบว่า) พวกเขาจะอดทนได้ไหม? (ในการดำเนินชีวิตให้สมฐานะ)” ทุกๆ ชีวิตย่อมได้ลิ้มรสความตายและเรา

จะทดสอบพวกเจ้าอย่างจริงจังด้วยความยากแค้นและความสุขสบาย(ที่สลับหมุนเวียนกันไป) และพวกเจ้าจะถูกนำตัวกลับมายังเรา (เพื่อรอรับการพิพากษาต่อไป)”^{๑๖}

ตารางเปรียบเทียบความทุกข์

ศาสนา หัวข้อ	ฮินดู	พุทธ	คริสต์	อิสลาม
ความหมาย ของความ ทุกข์	มายาที่เกิดขึ้น กับมนุษย์	สภาพที่ ทนได้ยาก	ความเจ็บปวดทาง ร่างกาย และ วิญญาณ	ความไม่สบายกาย และไม่สบายใจ
ประเภทของ ความทุกข์	๑.อาธอาดมิกะ ๒.อาธิภาดิกะ ๓.อาธิโทวิกะ	๑.ทุกข์กาย ๒.ทุกข์ใจ	๑.ทุกข์กาย ๒.ทุกข์ใจ	๑.ทุกข์กาย ๒.ทุกข์ใจ
สาเหตุแห่ง ความทุกข์	๑.ความชั่ว ๒.ความหลงผิด	๑.กามตัณหา ๒.ภวตัณหา ๓.วิภวตัณหา	๑.พระเจ้าลงโทษ บาปของมนุษย์ ๒.พระเจ้าต้องการ ทดสอบจิตใจ ๓.พระเจ้าใช้ความ ทุกข์เป็นเครื่องมือ ปรับปรุงบุคลิก- ภาพ	๑.พระเจ้าประทาน ๒.พระเจ้าลงโทษ ๓.พระเจ้าทดสอบ ศักยภาพ

๘.๓ ความรอด

ความรอด หมายถึง การกระทำของมนุษย์เพื่อให้พ้นจากความบาป และเป็นหนทางสู่ความสุข ซึ่งแต่ละศาสนามีความเชื่อแตกต่างกัน

๘.๓.๑ ศาสนาฮินดู

ศาสนาฮินดูเชื่อว่าความทุกข์และความสุข เป็นภาวะที่อยู่ในระดับจิตใจ มีความเกี่ยวข้อง เกี่ยวกับความประพฤติและการกระทำของบุคคล ในรูปของกิเลส และมายา การกระทำของบุคคลนั้น สามารถแบ่งได้ตามจุดมุ่งหมายหลัก ๒ ประการ คือ

ก. การกระทำเฉพาะตัว มีจุดมุ่งหมาย คือ การกำจัดกิเลส ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นต้น การกำจัดความเห็นแก่ตัวเพราะสิ่งต่างๆ ดังกล่าวหากมีอยู่ในจิตใจของเราก็คจะเป็นการสร้างทุกข์ให้กับใจเรา ดังนั้น บุคคลควรกำจัดเสียเพื่อการเข้าถึงความสุข คือ พรหมัน

ข. การกระทำต่อสังคม มีจุดมุ่งหมาย คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามฐานะของตน ซึ่งชาวฮินดูถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะทำให้สังคมเจริญ อีกทั้งยังเป็นส่วนที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายอันสูงสุดของมนุษย์ได้

การปฏิบัติหน้าที่ของชาวฮินดูนั้น กำหนดตามอายุของบุคคลซึ่งเรียกว่า “อาศรม ๔” คือ

๑. พรหมจรรย์ (พฺรหฺมจฺรฺยาศฺรม) เป็นระยะที่ต้องการศึกษาและประพฤติ พรหมจรรย์ ผู้ที่อยู่ในอาศรมนี้เริ่มตั้งแต่การเข้าพิธี “อุปนสันสการ” คือ พิธีนำทารกเข้าสู่สถานศึกษาของครู ซึ่งครูจะคล้องด้ายศักดิ์สิทธิ์เรียกว่า “สายธูร่า” และเด็กจะต้องศึกษาเล่าเรียนในสำนักครูจนถึงอายุ ๒๕ ปี ในระหว่างนั้นจะต้องปฏิบัติตนตามข้อกำหนด คือ

ก. เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ทุกประการ โดยถือว่าเป็นทาสของครู

ข. เมื่อได้รับอาหารต้องนำมาให้อาจารย์ก่อน

ค. สงวนหรือรักษาน้ำกามอันเป็นสาระของชีวิตและจะต้องกระทำดังนี้

- ๑) รับประทานอาหารที่ดีและมีประโยชน์ต่อร่างกาย
- ๒) ไม่อ่านหนังสือเรื่องเพศ หรือเรื่องเกี่ยวกับความรักใคร่
- ๓) ไม่ดูการละเล่นที่ยั่วยุคมารมณ
- ๔) ไม่แต่งตัวมากเกินไป
- ๕) อยู่ห่างไกลจากเพศตรงข้าม
- ๖) ไม่ทำน้ำกามให้หลัง
- ๗) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและพักอยู่กับครูโดยตลอด

๒. **คฤหัสถ์** (คฤหัสถาศรม) เป็นช่วงที่สองของชีวิต เริ่มจากเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วต้องออกมาแต่งงาน ตั้งครอบครัว พร้อมทั้งแบ่งเบาภาระจากบิดามารดา เพื่อรักษาวงศ์ตระกูลให้มั่นคงยืนยาว รวมทั้งต้องทำหน้าที่ตามวาระของตนจนถึงอายุ ๕๐ ปี หรือบุตรได้เข้าถึงอาศรมคฤหัสถ์แล้ว ที่สำคัญคือต้องบำเพ็ญมหาญ ๕ ดังนี้

- ๑) พรหมยัชชณะ คือ การบริจาคทรัพย์แก่พรหมณ์
- ๒) เทวยัชชณะ คือ การบวงสรวงเทวดา
- ๓) ปิตถยัชชณะ คือ การบูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว
- ๔) ภูตยัชชณะ คือ การเลี้ยงดูสัตว์ให้สมบูรณ์ดี
- ๕) มนุษยยัชชณะ คือ การเลี้ยงดูต้อนรับแขกผู้มาเยือนและให้ทาน

๓. **วานปรสิถ์** (วานปรสธาศรม) เป็นช่วงที่สามของชีวิต เริ่มจากเมื่อบุตรธิดาโตเป็นคฤหัสถ์และได้มอบทรัพย์สมบัติให้แล้ว ตนก็ออกมาอยู่ป่าเพื่อทำงานให้กับสังคมส่วนรวมจนกระทั่งถึงอายุ ๗๕ ปี

๔. **สันยาสี** (สนยสธาศรม) เป็นระยะสุดท้ายของชีวิต เริ่มจากอายุได้ ๗๕ ปี ก็สละโลกโดยสิ้นเชิง ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการบำเพ็ญสมาธิ เพื่อความหลุดพ้นหรือโมกษะ

ชาวฮินดูเชื่อว่า การปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์นั้นก็คือการทำความดี เพื่อให้พ้นจากบาป ในคัมภีร์อุปนิษัตยยกย่องการทำความดีต่อสังคมว่า "กลิ่นดอกไม้ไม่พัดจากต้นหอมไปไกล กลิ่นความดีของคนก็ไปไกลฉะนั้นเหมือนกัน" และการที่บุคคลต้องกระทำความดีต่อสังคมนี้ก็เพราะว่าบุคคลยังต้องอาศัยอยู่ในสังคม และที่สำคัญคือบุคคลนั้นมีหนี้ต่อสังคม ๓ ประการ คือ

๑. หนีต่อเทพเจ้าหรือเทวดา เพราะว่าเทวดาให้ความสุขสมบูรณ์แก่เราในการดำรงอยู่กับธรรมชาติ บุคคลจึงต้องจำคืนด้วยการสวดมนต์และภาวนา

๒. หนีต่อฤๅษี เพราะฤๅษีช่วยสวดมนต์ บำเพ็ญเพียรและสั่งสอนให้คนทำดี บุคคลจึงต้องจำคืนด้วยการศึกษาคัมภีร์ต่างๆ

๓. หนีต่อบรรพบุรุษ เพราะเราได้ร่างกายมาจากท่านจึงต้องจำคืนด้วยการสืบเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ต่อไป

ในยุคพระเวท มุ่งเน้นที่การปฏิบัติทางจิตให้บริสุทธิ์ และการศึกษาหาความรู้ ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทางปัญญา ชาวฮินดูกล่าวว่า “ปัญญาหรือญาณ เป็นทางไปสู่ความหลุดพ้นและโยคะ” เป็นข้อปฏิบัติที่จะบรรลุถึงความหลุดพ้นขั้นสุดท้าย” และพระกฤษณะตรัสไว้ว่า “แนะนำผู้ไม่มีบาป ในโลกนี้มีปฏิบัติทาสองอย่าง ซึ่งอาดมาได้เคยกล่าวมาก่อนแล้ว เฉพาะพวกสาบชยะ ใช้ปฏิบัติตามหลักกู เจเพาะพวกโยคะ ใช้หลักปฏิบัติ”^{๒๐}

การปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากความบาปสำหรับมนุษย์ทั่วไปนั้น สามารถกระทำด้วยวิธีต่างๆ เช่น การบำเพ็ญเพียรภาวนา การประกอบพิธีบูชาญ” การศึกษาคัมภีร์พระเวท สิ่งเหล่านี้จะทำให้วิญญาณบริสุทธิ์ เมื่อละโลกนี้ไปแล้วจะได้เข้าสู่สวรรค์ ต่อมาในยุคอุปนิษิตได้พัฒนาความคิดขึ้นไปอีก คือ จากสวรรค์เปลี่ยนเป็นความเชื่อว่า จะได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพรหมนั้น การหมกมุ่นอยู่กับความสุขทางกายของมนุษย์นั้นจะทำให้วิญญาณหรืออาดมันไม่บริสุทธิ์ ไม่สามารถเข้าถึงสวรรค์ได้หรือไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของพรหมนั้นได้

การพ้นจากบาปเพื่อเข้าถึงความสุขทั้งหมดนี้ สามารถเกิดขึ้นได้โดยการปฏิบัติโยคะ ๘ (ราชโยคะ) ประกอบด้วย

๑. ยะมะ หมายถึง การสำรวมระวัง ๕ ประการ คือ

- อหิงสา การไม่เบียดเบียน หรือประทุษร้ายต่อมนุษย์และสัตว์ทุกชนิด
- สตัดยะ การรักษาความสัตย์ ทั้งการกระทำ คำพูดและความคิด
- อัสตยะ การไม่ลักขโมยหรือถือเอาสิ่งของของผู้อื่น ที่เจ้าของมิได้ให้
- พรหมจரிய การรักษาพรหมจรรย์ และควบคุมจิตไม่ให้ตกอยู่ใน

อำนาจทางเพศ

- อปริครหะ การไม่โลภ รวมถึงไม่รับสิ่งที่ไม่จำเป็นแก่การครองชีวิต

๒. นิยามะ หมายถึงการฝึกฝนตนเองให้บริสุทธิ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ตามหลัก
๔ ประการ คือ

- สันโดษ ได้แก่ การยินดีในปัจจัยเลี้ยงชีพ ตามมีตามได้
- ตบะ ได้แก่ การเข้มงวดในการปฏิบัติตามหลักโยคะ
- สวาธยายะ ได้แก่ การตั้งใจศึกษาหลักธรรมทางศาสนาอย่าง

สม่ำเสมอ

- อีศวรประนิธาน ได้แก่ การทำใจให้มุ่งมั่นต่อพระเจ้า

๓. อาสนะ หมายถึง การควบคุมร่างกายให้อยู่ในอิริยาบถที่สบาย

๔. ปราณายามะ หมายถึง การกำหนดและควบคุมลมหายใจเข้าออก

๕. ปรีตยาหาระ หมายถึง การควบคุมประสาทสัมผัสด้วยการเพ่งจิตให้จดจ่อ

อยู่กับอารมณ์

๖. ชารณะ หมายถึง การควบคุมจิตใจให้แน่วแน่

๗. ธยานะ หมายถึง การตั้งจิตให้แน่วแน่ อย่างสม่ำเสมอ

๘. สมาธิ หมายถึง การที่จิตตั้งมั่นในอารมณ์สมาธิอย่างเต็มที่

ในโยคะทั้ง ๘ ประการนั้น การเข้มงวดในการปฏิบัติ(ตบะ) เป็นสิ่งสำคัญ
อย่างยิ่งเพราะเป็นวิธีการบำเพ็ญตนเพื่อการหลุดพ้น มีอยู่ ๑๕ วิธีการ คือ

๑. อูรธวพาหุ คือ ยกแขนขวาไว้จนแข็งค้าง
๒. เอกบาท คือ ยืนขาเดียวจนขาแข็ง
๓. อูรธวมูรี คือ เงยหน้าขึ้นตลอดเวลาจนคอแข็งค้าง
๔. ภูมิภา นอนบนพื้นดินโดยไม่ใช้เครื่องปูลาดเป็นเวลานาน
๕. ชลาถียี คือ แขนงตนเองอยู่ในน้ำเป็นเวลานาน
๖. นิคจลี คือ ยืนหรือนั่งในท่าเดียวเป็นเวลาแรมปี จนหนดครายาว

สัตว์ต่าง ๆ มาอาศัย

๗. นิจจิรูล คือ การเอาเท้าเหนียวกิ่งไม้ไว้อย่างค้ำคาว

๘. บัญจตปามสี คือ นั่งอยู่ท่ามกลางกองไฟรอบข้าง กลางแสงแดด

๙. ศรโคทยา คือ การนอนบนตะปู หรือหนามแหลม

๑๐. นขิมุขภูะ คือ กำมือไว้จนเล็บงอกทะลุอุ้งมือ

๑๑. ฉินนกา คือ การบีบรัดร่างกายของตนเอง เช่น แขน ขา เอว จนเป็นร่อง

๑๒. พหุทกาคือ พยายามอาบน้ำในแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ให้ได้มากที่สุด

๑๓. ขทาครี คือ การยืนาแข่งตลอดเวลา

๑๔. กุฎิลลา คือ การนั่งหรือเอนตัวตลอดเวลาและพยายามทำให้ตัวตรงเสมอ

๑๕. อุญฺหนหวฤตติ คือ การยั้งชีพด้วยการกินเมล็ดข้าวที่ตกหล่นหลังจากการเก็บเกี่ยว

สิ่งที่ได้จากการปฏิบัติโยคะ คือ ความสันโดษ ปราศจากอารมณ์แห่งความรักชอบ ชัง ซึ่งพระกฤษณะตรัสไว้ว่า “ส่วนผู้ซึ่งมีจิตและอยู่ใต้อำนาจ เสวยอารมณ์ด้วยอินทรีย์ที่ปราศจากรักและชัง ทั้งอยู่ใต้อำนาจของตนเองย่อมได้รับความสันโดษ”^{๒๒} เมื่อสันโดษ ความสุขก็จะเกิดขึ้น จากนั้นแล้วความสุขที่แท้จริงก็จะเกิดตามมา “ความสุขอันอุดม ย่อมเข้าถึงพระโยคะโดยแท้ ซึ่งเป็นผู้มีใจอันผ่องใสมีวระ (กิเลส) อันสงบ เห็นอะไรเป็นปลงไปหมด และหาบาปมิได้”^{๒๓}

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเพื่อให้รอดจากความทุกข์ อีกประการหนึ่ง คือ การปฏิบัติตนอยู่ในกามคุณ ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติอย่างจำเป็นของผู้ครองเรือน ในการสรรหาความสุขจากการสัมผัสอันเนื่องมาจากรูปที่เห็นได้ด้วยตา เสียงที่รู้ได้ด้วยหู กลิ่นที่รู้ได้ด้วยจมูก รสที่รู้ได้ด้วยลิ้น สัมผัสที่รู้ได้ด้วยกาย ว่าน่าปรารถนา น่ารัก น่าใคร่ น่าพอใจ ชักนำให้เกิดความอยากได้ชวนให้เกิดความกำหนัด เหล่านี้เป็นความโสมนัส ความหวานชื่นแห่งกามคุณ สิ่งอื่นๆ นั้นไม่ควรที่จะสนใจ เพราะไม่ได้สร้างความสุขให้ ดังคำสอนของ อชิตเกสกัมพล ว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างขาดสูญ ไม่มีคน ไม่มีสัตว์ ไม่มีบิดามารดา ไม่มีสมณพราหมณ์ ไม่มีบุญ ทำอะไรก็สักว่าทำ การบวงสรวง การให้ทาน การเคารพบูชาไม่มีผล โลกนี้ไม่มีสัตว์ทั้งหลาย ดายแล้วสูญ บิดามารดาไม่มีคุณ คนเราเกิดมาจากธาตุทั้ง ๔ ผสมกันโดยอาศัยบิดามารดาตามธรรมชาติ ซึ่งมารดาต้องให้กำเนิดและเลี้ยงดูตามหน้าที่ จึงไม่ถือว่าทำบุญทำคุณต่อกัน อาจารย์มีหน้าที่สอน ศิษย์มีหน้าที่เรียน อาจารย์ จึงไม่ถือว่าทำคุณต่อศิษย์ สัตว์ที่ลอยมาเกิดเองเป็นเทพเจ้าไม่มี ร่างกายของสัตว์ทั้งหลายประกอบด้วยธาตุ ๔ เมื่อธาตุ ๔ สลาย ร่างกายก็แตกสลาย เมื่อร่างกายแตก สิ่งที่เรียกว่าชีวะ ก็ดับสูญไป”

๘.๓.๒ ศาสนาพุทธ

ความทุกข์ที่เกิดขึ้นล้วนมีเหตุและปัจจัยทำให้เกิดขึ้น ดังนั้นการแก้ไขความทุกข์จึงต้องแก้ที่สาเหตุ เพราะการดับเหตุเสียได้ การเกิดผลย่อมไม่มี

การแก้ไขความทุกข์ จึงต้องให้รู้ถึงลักษณะของความทุกข์นั้นก่อนว่าเป็นอย่างไร แล้วทำการไตร่ตรองถึงที่มาของความทุกข์ เมื่อทราบก็พิจารณาถึงสภาพของความผันทุกข์ และหนทางสู่ความดับทุกข์ แต่ด้วยความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น พระพุทธองค์จึงได้สอนวิธีการแก้ไขความทุกข์เป็น ๒ ระดับ คือ

๑. การแก้ไขปัญหาความทุกข์ในระดับโลกีย์ เป็นการแก้ไขปัญหาไตร่ตรองถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์นั้น และทำการแก้ไขไปตามสาเหตุ ผลแห่งการใช้วิธีนี้จะระงับปัญหาแห่งความทุกข์ได้ในขอบเขตของเรื่องนั้นๆ และเมื่อแก้ปัญหารื่องนี้ไปแล้วก็จะมีเรื่องอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาเรื่องความยากจน เมื่อแก้ไขได้เป็นผู้มีทรัพย์แล้วปัญหาเรื่องความโลภ ความอยากได้เพิ่มมากขึ้นก็ตามมา เป็นต้น

การรอดในระดับนี้ สามารถจะทำได้โดยการทำตามหลักคำสอน เช่น

ก. ความทุกข์ที่เกิดจากการเบียดเบียน ลักขโมย การคบชู้ผู้ชาย การพูดเท็จ การดื่มสุรา ฯลฯ ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรม เป็นแนวทางแก้ไขพื้นฐาน เป็นต้น

ข. ความทุกข์ที่เกิดจากความยากจน ใช้หลักทฤษฎีหมักดองประโยชน์ คือ ขยันหมั่นเพียร รู้จักรักษาทรัพย์ เลือกคบเพื่อนที่ดี เลี้ยงชีพตามฐานะของตน

ค. ความทุกข์ที่เกิดจากบุคคลรอบข้าง ใช้หลักคำสอนเรื่องทศ ๖ ดูแลรักษา บำรุงเลี้ยงบิดา-มารดา ครูอาจารย์ บุตร-ภรรยา มิตรสหาย คนรับใช้ นักบวช

รวมทั้งการใช้หลักธรรมอื่นๆ อีก เช่น กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ คือ

๑. เว้นจากการปลงชีวิต
๒. เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้
๓. เว้นจากการประพฤตินิดในกาม
๔. เว้นจากการพูดเท็จ
๕. เว้นจากการพูดส่อเสียด
๖. เว้นจากการพูดคำหยาบ
๗. เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ
๘. ไม่คิดอยากได้ของผู้อื่น

๙. ไม่คิดทำร้ายผู้อื่น

๑๐. มีความเห็นชอบ ถูกต้องตามครรลองครองธรรม^{๕๔}

หรือ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ

๑. ทานมัย คือ การให้ปันสิ่งของ

๒. สีลมัย คือ การรักษาศีล หรือการประพฤติดี

๓. ภาวนามัย คือ การฝึกอบรมจิตใจ

๔. อปจายนมัย คือ การประพฤติอ่อนน้อม

๕. เวยยาวัจจมัย คือ การช่วยชวนชวยรับใช้ผู้ทรงศีล

๖. บัตติทานมัย คือ การเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น

๗. บัตตานุโมทนามัย คือ การยินดีในความดีของผู้อื่น

๘. ฆัมมัสสวนมัย คือ การฟังธรรมศึกษาหาความรู้

๙. ฆัมมเทศนามัย คือ การสั่งสอนธรรมให้ความรู้

๑๐. ทิฏฐชุกัมม คือ การทำความเห็นให้ตรงกับความจริง

การแก้ปัญหาความทุกข์ในลักษณะนี้ มิได้ช่วยให้รอดพ้นจากความทุกข์โดยเด็ดขาด เพราะต้นเหตุที่เป็นตัวก่อกำเนิดความทุกข์เป็นเบื้องต้นมิได้ขจัดออก เพียงแต่ให้รู้จักความดี คือ การควบคุมต้นเหตุที่เกิดขึ้น มิให้มีการแสดงออกมากเกินไป และมีความต้องการในสิ่งที่ดีที่ควร ไม่เดือดร้อนผู้อื่น

๒. การแก้ปัญหาความทุกข์ในระดับโลกุตระ เป็นการใช้สติ และปัญญาทำลายต้นเหตุอันเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ เพื่อมิให้เกิดความทุกข์ขึ้นมาอีก ซึ่งเปรียบดังต้นไม้ที่ถูกถอนทั้งต้นและรากจนหมดสิ้น ต้นไม้นี้ย่อมไม่สามารถที่เจริญเติบโตและให้ผลต่อไปอีก วิธีการแก้ไขความทุกข์นี้ดำเนินไปตามมรรค ๘^{๕๕} หรือทางประเสริฐ ประกอบด้วยข้อปฏิบัติ ๘ ประการ ดังนี้

๑) สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องความทุกข์ สาเหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และหนทางแห่งความดับทุกข์

๒) สัมมาสังกัปปะ คือ ความคิด ความตั้งใจที่ถูกต้อง ๓ ประการ คือ

ก. ความคิดที่ออกจากกาม

ข. ความคิดในการไม่พยาบาท

ค. ความคิดในการไม่เบียดเบียน

๓. สัมมาวาจา คือ ความพูดชอบ หมายถึง การพูดความจริง มีประโยชน์ คนฟัง ชอบใจ และถูกกาลเทศะ

๔. สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ หมายถึง การทำงานโดยสุจริตและทำงานไม่คั่งค้าง

๕. สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การประกอบอาชีพที่เป็นประโยชน์ไม่เป็นภัยแก่ผู้อื่น

๖. สัมมาวายามะ คือ ความเพียรชอบ หมายถึง การตั้งใจกระทำ ๔ ประการ คือ

ก. ระวังบาปอกุศลที่ยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น

ข. ละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว

ค. ตั้งใจกระทำกุศลที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้น

ง. ตั้งใจกระทำกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ให้เสื่อมและทำให้ดียิ่งขึ้น

๗. สัมมาสติ คือ ความระลึกชอบ หมายถึง การรู้ตัวในสิ่งที่อยู่รอบข้างและตนเองอันแบ่งได้ ๔ ประการ คือ

ก. การระลึกถึงสภาพร่างกาย

ข. การระลึกถึงสุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์

ค. การระลึกถึงความโลภ ความโกรธ ความหลง ที่มีในตน

ง. การระลึกถึงสิ่งที่ควรละเว้นและสิ่งที่ควรกระทำ

๘. สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งใจมั่น หมายถึง การกระทำจิตใจให้มั่นคง ไม่หวั่นไหว ไม่ฟุ้งซ่าน

๘.๓.๓ ศาสนาคริสต์

ความรอดจากความบาปนั้นกระทำได้ ๒ วิธีคือ

๑. ยอมรับความทุกข์เข้ามาในการทนทุกข์ทรมานของพระเยซูคริสต์ เพราะความทุกข์เป็นปกติวิสัยที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบ แต่เมื่อพระเยซูยอมรับความทุกข์ทรมานบนไม้กางเขนแทนมนุษย์ นั้นแสดงว่า พระเยซูได้ช่วยไถ่บาปให้กับมนุษย์ ด้วยเหตุว่าพระเจ้าทรงรักโลก จนได้ประทานพระบุตรองค์เดียวของพระองค์เพื่อทุกคนที่วางใจในพระบุตรนั้นจะไม่พินาศแต่มีชีวิตนิรันดร์

ดังนั้นเมื่อมีความทุกข์ ก็ต้องพยายามทำให้ความทุกข์เปลี่ยนมาเป็นแรงเสริม โดยการช่วยงานของศาสนจักร เพื่อก่อประโยชน์ให้กับตนเอง ให้ตนเองแข็งแกร่งขึ้น

๒. การรับการช่วยให้รอด

มนุษย์เป็นคนบาป จึงต้องมีผู้ช่วยให้รอด หมายถึง รอดจากความบาปหรือความทุกข์ ซึ่งในพระคัมภีร์กล่าวว่า“และเราทั้งหลายได้เห็น และเป็นพยานว่า พระบิดาได้ทรงใช้พระบุตรมาเป็นผู้ช่วยมนุษย์โลกให้รอด”^{๒๔} การช่วยให้รอดเป็นการแสดงออกถึงความรักที่พระเจ้ามีต่อมนุษย์ มนุษย์จะต้องตอบสนองความรักของพระเจ้าเพื่อจะได้รับความรอด คือ

ก. การอภัยโทษบาป หมายถึง การยกโทษให้ฝ่ายตรงข้าม หรือหยุดอารมณ์ที่จะก่อให้เกิดการต่อสู้กัน หรืออาจจะเป็นการแสดงออกโดยการยกหนี้ให้

ข. การกลับใจ หมายถึง การหันหน้าเข้าหาพระเจ้า เป็นการเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดเสียใหม่ หันมาสร้างความสัมพันธ์กับพระเจ้า

ค. ความเชื่อหรือความศรัทธา หมายถึง การถวายตัวหรือมอบตัว หรือทุกส่วนของมนุษย์ให้กับพระเจ้า

ง. การมีชีวิตที่เข้าสนิทกับพระเจ้า หรือพระคริสต์ หมายถึง การผูกสัมพันธ์ฝ่ายจิตวิญญาณของพระเจ้า ซึ่งโดยทั่วไปคือการรับศีลจุ่ม(Baptism)

เมื่อมนุษย์ยอมรับและศรัทธาในพระเจ้า ในพระเยซูคริสต์ ความทุกข์ย่อมหมดไป หรือ สามารถยอมรับความทุกข์นั้นได้ สุขุขย่อมเกิดขึ้น เนื่องจากพระพรที่พระเจ้าทรงประทานให้ พระเจ้าผู้ประกอบด้วยพระกรุณาอันอุดม เพราะเหตุความรักอันใหญ่หลวง ซึ่งพระองค์ทรงรักเรานั้น ถึงแม้ว่าเราตาย แล้วในความบาปพระองค์ยังทรงบันดาลให้เราใช้ชีวิตเป็นขึ้นมากับพระคริสต์ (ซึ่งท่านทั้งหลายรอดนั้นก็รอดโดยพระคุณ)^{๒๕}

๘.๓.๕ ศาสนาอิสลาม

บาปนั้นเกิดจากการกระทำ ดังนั้นการที่มนุษย์จะรอดจากความบาปได้นั้น ก็ด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอัลเลาะห์ พระองค์ตรัสสั่งไว้ว่า“และเจ้าทั้งหลายจงเว้น(การทำ) บาปทั้งโดยเปิดเผยและโดยซ่อนเร้น แท้จริงบรรดาผู้ประกอบบาปนั้นพวกเขาจะถูกตอบแทน ไปตามที่พวกเขาดำเนินการ”^{๒๖}

ศาสนาอิสลามเชื่อว่า มนุษย์สามารถพ้นจากความบาปและมีความสุขอย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้เข้าไปอยู่ในสวรรค์ ซึ่งความสุขของชาวสวรรค์เป็นนิรันดร ส่วนความสุขทางโลกนั้นเป็นความสุขเพียงชั่วคราว ดังข้อความว่า“อันที่จริงชีวิตทางโลกนี้เป็นเพียงความสนุกและความเพลิดเพลิน(ชั่วคราว)เท่านั้น และหากพวกเจ้ามีศรัทธาและยำเกรงพระองค์แน่นอน พระองค์จะทรงประทานรางวัลแก่พวกเจ้า และพระองค์ไม่เคยขอทรัพย์สินต่างๆ ของพวกเจ้า (ไปในทางไร้สาระเลย นอกจากทรัพย์สินบัญญัติให้ใช้จำขอยังมีระเบียบแบบแผน และมีเป้าหมายอันดีงาม)”^{๓๓}

มนุษย์สามารถที่จะเข้าถึงความสุขในโลกแห่งสวรรค์ และโลกปัจจุบันนี้ก็ได้ด้วยการนับถือในพระองค์อัลเลาะห์ ซึ่งพระองค์จะทรงประทานความสุขให้แก่ผู้ที่ศรัทธาในพระองค์ และบุคคลสามารถแสดงความศรัทธาที่มีต่ออัลเลาะห์ได้ ๒ ลักษณะคือ

๑. การปฏิบัติ ๕ ประการ ได้แก่

- ก. การปฏิบัติเจตนประกาศศรัทธา
- ข. การบำเพ็ญนัสการ
- ค. การถือบวช
- ง. การบริจาคทาน(ซะกาต)^{๓๔}
- จ. การไปแสวงบุญที่มักกะฮ์

๒. การศรัทธา ๖ ประการ ได้แก่

- ก. ศรัทธาในพระเจ้า
- ข. ศรัทธาในเทวทูต
- ค. ศรัทธาในคัมภีร์
- ง. ศรัทธาในศาสนทูต
- จ. ศรัทธาในวันพิพากษา (อาคีเราะฮ์)
- ฉ. ศรัทธาในลิขิตของพระเจ้า

เมื่อมนุษย์สามารถปฏิบัติตามหลักทั้ง ๑๑ ประการ คือ ศรัทธา ๖ และปฏิบัติ ๕ ความสุขที่ได้รับการประทานจากอัลเลาะห์ย่อมเกิดขึ้น เพราะสิทธิอำนาจในวันนั้นเป็นของอัลเลาะห์ พระองค์ทรงตัดสินระหว่างพวกเขา(โดยพระองค์เองอย่างยุติธรรม) โดยแท้จริงบรรดามวลผู้มีสิทธิศรัทธา และประพฤติแต่ความดีนั้น (จะถูกตัดสินให้) อยู่ในสวรรค์อันบรมสุข^{๓๕}

ตารางเปรียบเทียบความรอด

ศาสนา หัวข้อ	ฮินดู	พุทธ	คริสต์	อิสลาม
วิธี เข้า ถึง ความรอด	-อาศรม ๔ -โยคะ ๘	-ศีล,ทาน -มรรค ๘	-กลับใจและเชื่อ พระเจ้า -ยอมรับพระเยซู เป็นผู้ช่วยให้รอด	-ศรัทธา ๖ -ปฏิบัติ ๕

เชิงอรรถ

* รัชะ คือ ความรู้สึกเป็นสุขที่เจือปนด้วยเศร้าหมอง

** ศรีมัททกวัตคีตา โศลกที่ ๓๒ อธิบายที่ ๓

*** A.G. Widgey The Comparative Study of Religion. (Baroda India: The Luhana Mitra Steam Printing Press 1922) pp. 250.

**** การบรรลุนิติภาวะทางศาสนากำหนดจาก ชายเริ่มมีอสุจิเป็นครั้งแรก หญิงมีประจำเดือนครั้งแรก

***** ศรีมัททกวัตคีตา โศลกที่ ๔๔ อธิบายที่ ๒

***** ศรีมัททกวัตคีตา โศลกที่ ๒๕ อธิบายที่ ๗

***** ที่.ม.๑๐/๒๙๕/๒๘๑

***** วคิน อินทสระ พุทธปรัชญาเถรวาท (กรุงเทพฯ: นำกัการพิมพ์ ๒๕๒๕)

หน้า ๒๐

***** ที่.ม.๑๐/๒๙๕/๒๘๒

***** หมายถึง ความทุกข์ที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเผยแพร่คำสอนของศาสนา

***** หมายถึง การที่พระเจ้าทรงทดสอบถึงความอดทนของมนุษย์ ด้วยการให้มนุษย์ได้พบกับความลำบาก เพื่อที่ว่าครั้งต่อไปถ้าลำบากอีกจะได้ทนความลำบากนั้นได้

***** ๔๕ : ๑๕

***** ๓๐ : ๔๑

๑๘ ๔๘ : ๖

๑๙ ๒๕ : ๒๐

๒๐ ๒๑ : ๓๕

๑๑ การฝึกสมาธิ คือ การสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในจิต มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ

๑. ญาณโยคะ คือปฏิบัติให้รู้ความเป็นจริงถึงขั้นปรมาตมัม ตามหลักดังนี้

๑) แยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นความจริง และสิ่งที่ไม่เป็นความจริง

๒) สละโลกียะสุขทั้งปวง

๓) ปลุกฝังคุณธรรมทั้ง ๖ คือ ควบคุมกายและประสาททั้ง ๕ ควบคุมมิให้ประสาททั้ง ๕ ตกเป็นทาสของอารมณ์อีก อดกลั้นอารมณ์ต่างๆ อดกลั้นทนทาน ทำจิตใจให้สงบอย่างสมบูรณ์ และความศรัทธา

๔) ใฝ่ฝันถึงความหลุดพ้น(โมกษะ)

๒. กรรมโยคะ คือ การฝึกจิตให้มีความสมดุลย์ โดยมีจิตใจที่สงบในการทำงาน และทำงานนั้นด้วยความขยันขันแข็ง ไม่หวังผลตอบแทน

๓. ภักติโยคะ คือ มีความภักดีต่อเทพเจ้าที่ตนเคารพ

๑๒ โมกษะ เป็นประโยชน์ ๑ ใน ๔ ที่มนุษย์แสวงหา ประกอบด้วย

-อรรถะ คือ ความสมบูรณ์ในทรัพย์สมบัติ

-กามะ คือ การแสวงหาความสุขตามควรของผู้ครองเรือน

-ธรรม คือ การถึงพร้อมด้วยคุณธรรม

-โมกษะ คือ ความหลุดพ้น

๑๓ โยคะมี ๔ อย่างคือ กรรมโยคะ ภักติโยคะ ญาณโยคะและราชโยคะ

๑๔ ศรีมัททกวัฑิตตา โสลกที่ ๓ อธิบายที่ ๓

๑๕ การประกอบพิธีบูชาัญญเกิดจากคติความเชื่อว่า "พรหมสหายดา" แปลว่า ความเป็นสหายของพรหม อันหมายถึง ความเสมอภาค ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพรหม ซึ่งสามารถทำให้ได้ด้วยการบำเพ็ญภาวนาและการบูชาัญญ เป็นสิ่งที่นิยมของ

ชาวอินเดียมาก ดังนั้นจึงมีทั้งภาษาฮินดีอยู่ด้วยในการใช้สื่อวิทยุฯ โดยนำสัตรีต่างๆ เช่น แพะ แกะ ไค ม้า ฯลฯ มาถวายต่อหน้าพระพิฆเนศวรผู้ พร้อมด้วยเครื่องสังฆภัณฑ์ประเภทต่างๆ จากนั้นจึงกล่าวขอขมาเรื่องสิ่งถวายพร้อมท้าวธรรมเสริญยกย่องเกียรติคุณของเทพเจ้า แล้วทำการเซ่นสัตรีเหล่านั้น ในคัมภีร์คัมภีร์ภคตวิภาติศ โศลกที่ ๑๐ อังคกานที่ ๑ มีเนื้อใจไว้ว่า "สิ่งอันอยู่ใต้อินทรีย์" ส่วนทั้งหม่อมพระนางตั้ง และหลังถวายไถ่ที่นำมารบแทน"

นอกจากการบูชาด้วยเครื่องเซ่นสัตรีแล้วยังมีการบูชาไฟ เรียกว่า "อัคนิโหตร" ซึ่งถือกันว่าเป็นอุบายหนึ่งอยู่ เป็นการบูชาที่ประเสริฐที่สุดที่ถวายแด่เทพอัคนิ (ไฟ) ผู้บูชาจะได้รับผลานิสงส์เป็นอันมาก เช่น สมบูรณ์ด้วยฝูงสัตว์อุดมสมบูรณ์ เป็นต้น และที่สำคัญคือ มารที่เผ่าเผ่าอยู่ทุกเผ่าจะกลัวและเกลียด

ในขณะต่อมาให้ใช้การบวชที่หม่อมนางให้เป็นการบูชาอีกจากการแนะนำ มารเป็น การล้างบาปเพื่อให้งานหม่อมนางใจใญ่บริสุทธิ์ที่ไปทำสู่พระพรหม ซึ่งชาวฮินดูโดยทั่วไป จะกระทำส่วนนี้ด้วยสัตรี แต่ก็มีพระพรหมในสมัยที่เริ่มเกิดขึ้นว่า "สิ่งตรงพระพรหม" ได้สั่งหม่อมนางให้ล้างบาปอยู่โดย โศลกที่ ๒๖ มารพระโศกที่นำในเวลากลางวันจะลด มารพระพรหมที่ส่งมากระหน่ำในเวลากลางวัน มารพระโศกที่นำในเวลากลางคืนจะลด มารพระพรหมที่ส่งมากระหน่ำในเวลากลางคืน

^{๒๖} คัมภีร์ภคตวิภาติศ โศลกที่ ๒๑ อังคกานที่ ๒

^{๒๗} คัมภีร์ภคตวิภาติศ โศลกที่ ๒๓ อังคกานที่ ๒

^{๒๘} ที่ ๒๖.๑.๑/๓๒๐/๒๒๒๒

^{๒๙} ที่ ๒๖.๑.๒/๒๒๐/๒๒๒๒

^{๓๐} การเซ่นสัตรีของพระพรหม ๒ ประการคือ

๑. เซ่นสัตรีถึงสมณทนายใจชั่วชอบ
๒. รู้ดีที่ถวายด้วยสิ่งต่าง ๆ เช่น นม ไข่ ปลา เกล็ด ผัก
๓. รู้ดีที่เซ่นสัตรีหม่อมนางพระพรหมที่ต่าง ๆ
๔. พิจารณาหม่อมนางผู้ถวายที่เซ่นสัตรีไม่เจ้งบดบังผู้ถวาย
๕. พิจารณาหม่อมนางผู้ถวาย
๖. พิจารณาหม่อมนางผู้ถวาย

^{๓๑} ยถาที่ ๓ : ๑๒

๒๘ ๑ ยอห์น ๙ : ๑๓

๒๙ เอเฟซัส ๒ : ๔-๕

๓๐ ๒ : ๑๒๐

๓๑ ๔๗ : ๓๖

๓๒ ชะกาต คือ ทานบังคับซึ่งมุสลิมทุกคนต้องจ่ายตามอัตราส่วนร้อยละ ๑๐ ของรายได้ที่เหลือจากค่าใช้จ่ายจำเป็น สำหรับผู้เก็บชะกาตจะเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากอิหม่ามหรือคณะผู้บริหารมัสยิด แล้วนำไปเก็บไว้ที่คลังของกลุ่มมุสลิม(วะเกล) และชะกาตจะถูกนำไปใช้ได้เพียง ๔ กรณีคือ ผู้ยากจน ผู้อนาถา ผู้เป็นเจ้าหน้าที่ชะกาต ผู้เข้ารับอิสลามใหม่ ปลดปล่อยทาส ผู้มีหนี้สินล้มพันตัวที่เกิดจากการทำดี ผู้เดินทางที่ขาดทุนรอน ในวิถีทางแห่งอัลเลาะห์

ถ้ามุสลิมไม่จ่ายชะกาตต้องถูกลงโทษ ตามกรณีคือ

๑) หากไม่จ่ายและคัดค้าน ถือว่าพ้นจากศาสนาทันทีและต้องถูกลงโทษทางนิติกรรม(ฟิร) ด้วยการประหารชีวิต ยกเว้นผู้เข้าใหม่

๒) หากไม่จ่ายแต่ยังถือว่าต้องจ่าย ลงโทษโดยผู้นำจะริบทรัพย์สินส่วนชะกาต

๓) หากไม่จ่ายทั้งกลุ่ม โดยถือว่ามิอิทธิพลให้จัดการรบทุกวิถีทาง(ไม่ผิดกฎอิสลาม)

สำหรับการบริจาคที่มากกว่าทานที่กำหนด(ชะกาต) ซึ่งมุสลิมกระทำด้วยความตั้งใจเรียกว่าทานอาสาสมัคร(ซอดาเกาะฮ์) มักใช้ในการช่วยเหลือมวลมุสลิม

๓๓ ๒๒ : ๔๖